

Düşünelim

1. “Kültür” ve “medeniyet” kavramlarıyla ilgili aklınıza gelen düşünceleri aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

Kültür Kavramıyla İlgili Düşüncelerim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Medeniyet Kavramıyla İlgili Düşüncelerim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

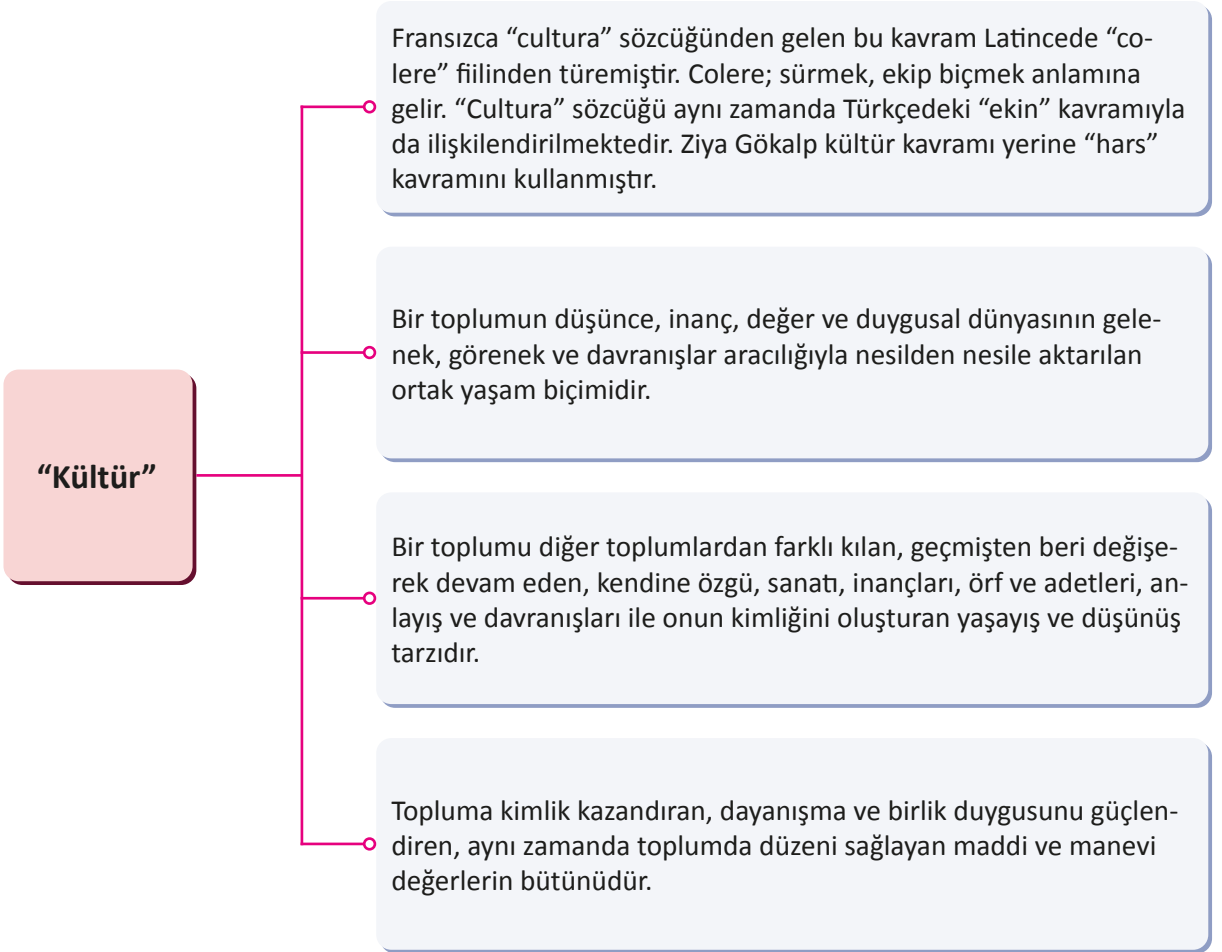
.....

İnceleyelim

Her toplumun veya milletin kendine özgü bir yaşam tarzı ve anlayışı vardır. Bu özellikler toplumları birbirinden ayırırken aynı zamanda onların özgün bir kimlik kazanmalarını da sağlar. Bir toplumu diğerlerinden ayıran ve kimlik kazanmasında etkili olan kavramların başında kültür ve kültürel unsurlar gelmektedir.

Kültür kavramının tanımıyla ilgili verilen bilgileri inceleyiniz.

Kültür kavramıyla ilgili verilen bilgilerden hareketle kültürün ne anlama geldiğini kendi ifadelerinizle yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Her millet kendine özgü bir kültüre sahiptir. Türk milleti de binlerce yıllık birikimiyle kendine has bir kültür meydana getirmiştir. Türk kültürü; köklü tarihi, farklı medeniyetlerle kurduğu etkileşim ve zengin geçmiş sayesinde dünyanın en zengin kültürleri arasında yer almaktadır. Bu kültürel zenginliğin oluşmasında coğrafi konum, tarih boyunca yaşanan olaylar ve toplumsal değerlerin birleşmesi etkili olmuştur. Türk kültürü Türkistan'dan Anadolu'ya, Balkanlardan Orta Doğu'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada gelişmiş; karşılaştığı farklı inançlar, sanat anlayışları ve yaşam biçimleriyle etkileşime girerek özgün bir yapı oluşturmuştur. Sürekli bir değişim ve dönüşüm içinde olmasına rağmen özünü korumayı başarmıştır. Atalarımızın yüzyıllar boyunca biriktirdiği bilgi, deneyim ve değerler kültürel kimliğimizin temelini oluşturmuştur.

Türk kültürünü oluşturan ve ayakta tutan; dil, din, tarih, gelenek ve görenekler (örf ve adetler), sanat, mimari, beslenme, kılık kıyafet gibi birçok temel unsur bulunmaktadır.

Kültürümüzü oluşturan aşağıdaki unsurları inceleyiniz.

DİL

Türkçenin zengin söz varlığı ve güçlü anlatım özelliği Türk kültürünün aktarılmasında önemli bir yere sahiptir. Orhun Yazıtlarından günümüze uzanan köklü edebiyat geleneği milletimizin duygu ve düşünce dünyasını aynı zamanda dünya görüşünü yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra destanlar, halk hikâyeleri, divan şiiri, halk şiiri ve modern Türk edebiyatı eserleri kültürel belleğimizin oluşmasında ve korunmasında etkili olmuştur. Dil yalnızca insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araç değildir. Aynı zamanda kültürel değerlerin ve geleneklerin yaşatılmasına imkân verir, geçmiş ile gelecek arasında bağ kurar.

Görsel 1.1: Orhun Yazıtları / Moğolistan

DİN

Türk kültürünün oluşumunda din ve inançlar büyük bir rol oynamıştır. İslamiyet öncesi dönemdeki Gök Tanrı inancı ile bu inanç etrafında şekillenen toplumsal alışkanlıklar, Türklerin yaşam felsefesini ve toplumsal düzenini belirlemiştir. Türk kültürü, İslamiyet'in kabulüyle yeni bir manevi boyut kazanmış; sanat, mimari, edebiyat ve sosyal yaşamdaki köklü değişimlerle zenginleşmiştir.

İslam'ın evrensel değerleri; Türk toplumunun tarih boyunca sahip olduğu insan sevgisi, adalet, dayanışma gibi köklü toplumsal değerleriyle bütünleşerek bu anlayışı daha da pekiştirmiştir. Cami, medrese, türbe vb. yeni mimari eserlerin inşa edilmesini sağlamıştır. İslamiyet ile birlikte dinî bayramlar, törenler, tasavvuf gibi yeni uygulamalar toplumsal hayatta yer almaya başlamıştır. İslamiyet'in getirdiği değerler Türk insanının günlük yaşamına ve kültürel yapısına derinlemesine nüfuz etmiş, Türk kültürünün gücünü ve zenginliğini artırmıştır.

Görsel 1.2: Selimiye Camisi / Edirne

TARİH

Tarih ve kültür, karşılıklı etkileşim içinde olan ve birbirini tamamlayan iki temel kavramdır. Bu iki kavram arasındaki güçlü ilişki nedeniyle tarih ve kültür birbirinden bağımsız olarak değerlendirilemez. Geçmişte yaşanan olaylar toplumların değerlerini, inançlarını ve yaşam biçimlerini şekillendirir. Örneğin bir toplumun yaşadığı savaş, göç, afet gibi olaylar o toplumun kültürel kimliğini derinlemesine etkileyebilir. Tarihsel süreç, gelenek ve göreneklerin

Görsel 1.3: Şehitler Abidesi / Çanakkale

kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayarak kültürel kimliğin kalıcı hâle gelmesinde önemli bir rol oynar. Aynı zamanda tarihî olaylar sanat ve edebiyat alanında eser veren kişiler için önemli bir ilham kaynağıdır.

Tarih bilinci bireylerde aidiyet duygusunun gelişmesine yardımcı olur. Bu bilinç, yeni yetişen nesillerin millî kimliği benimsemelerini ve ortak değerler etrafında birleşmelerini sağlar. Ortak bir tarih ve kültüre sahip olmak toplumsal birlik, yardımlaşma ve dayanışma duygularını güçlendirir. Geçmişini bilen ve kültürünü yaşatan bireyler, kendilerini ve içinde yaşadıkları toplumu daha iyi tanır. Tarih bilgisinden yararlanan bireyler geçmişte yaşananlardan ders çıkararak geleceğe yönelik daha bilinçli kararlar alabilir. Bu durum, bireylerin ve toplumların geleceğe daha sağlam adımlarla ilerlemesine katkıda bulunur.

GELENEK VE GÖRENEKLER

Türk kültürünü oluşturan unsurlar arasında gelenek ve göreneklerin önemli bir yeri vardır. Doğumdan ölüme, düğünlerden bayramlara kadar hayatın her aşamasını kapsayan bu değerler toplumun ortak yaşam anlayışını yansıtır ve toplumsal bağları güçlendirir. Misafirperverlik, komşuluk ilişkileri, büyüklere saygı, küçüklere sevgi gibi gelenekler, Türk toplumunun temel değerleri arasında yer alır. Geleneksel kıyafetler, yöresel yemekler ve halk oyunları kültürel kimliğin somut göstergeleri olarak kabul edilir. Bu kültürel unsurlar kuşaktan kuşağa aktararak yaşatılır böylece toplumsal kimliğin sürekliliği sağlanır. Örneğin yöresel düğünler, kına geceleri, asker uğurlaması gibi törenler toplumun bir araya gelmesine, ortak duygu ve değerlerin paylaşılmasına olanak tanır. Bu tür etkinlikler kültürel bağların güçlenmesinde önemli rol oynar. Gelenek ve görenekler geçmişten günümüze aktararak yalnızca geçmişi değil bugünü ve geleceği de şekillendirir.

Görsel 1.4: Misafirperverlik

SANAT VE MİMARİ

Türk kültüründe sanat ve mimari, milletimizin estetik anlayışını ve sanatsal birikimini yansıtan önemli unsurlardır. Kökenleri Türkistan'a kadar uzanan halıcılık, kilimcilik gibi dokuma sanatlarımızın yanı sıra tarihsel süreçte olgunlaşan çinicilik, minyatür, ebru, hat gibi geleneksel sanatlarımız ince işçilikleri ve taşıdıkları derin anlamlarla öne çıkar. Selçuklu ve Osmanlı mimarisi ise dünya çapında hayranlık uyandıran camileri, köprüleri, kervansarayları, medreseleri ve geleneksel Türk evleriyle özgün bir estetik sunar. Bu yapılar yalnızca mimari eser olmanın ötesinde kültürel ve manevi değerlerin de yansımasıdır. Mimaride kullanılan motifler, renkler ve yapı teknikleri, Türklerin doğaya, insana ve evrene bakış açısını yansıtır. Bu yönüyle sanat ve mimari alanındaki eserler Türk kültürünün anlaşılmasında önemli bir yere sahiptir.

Görsel 1.5: Halıcılık

YEMEKLER

Türk mutfak, dünyanın en zengin ve en köklü mutfak kültürlerinden biridir. Türkistan'dan gelen konargöçer yaşam tarzının getirdiği et ve süt ürünleri Anadolu topraklarının verimliliğiyle buluşmuş, tarihi ticaret yollarının sunduğu zengin baharatlar ve pişirme teknikleriyle harmanlanmıştır. Kebaplar, zeytinyağlılar, börekler, tatlılar ve dünya çapında tanınan Türk kahvesi, mutfak kültürümüzün en önemli öğelerinden sadece birkaçıdır. Bir araya gelinen yemek vakitleri, yalnızca karın doyurulan anlar değil aynı zamanda paylaşma, dayanışma ve birlik duygularının pekiştiği zamanlardır. Örneğin özel günlerde hazırlanan geleneksel sofralar, aile bağlarını güçlendirir ve kültürel

Görsel 1.6: Türk yemekleri

Cevaplayalım

Kültürle ilgili aşağıda verilen ifadeleri okuyunuz. İfadelerden doğru olanlara “D”, yanlış olanlara “Y” yazınız.

1

Her milletin kendine özgü bir kültürü vardır.

D

2

Farklı kültürler arasında karşılıklı bir etkileşim meydana gelmez.

3

Kültürün sonraki nesillere aktarılmasında dilin önemli bir rolü vardır.

4

Kültürü oluşturan unsurların uygulama biçimleri zaman içinde aynı kalır.

5

Kültürü oluşturan unsurlar birbirinden bağımsızdır.

6

Kültür, bir milletin binlerce yıllık maddi ve manevi birikimiyle oluşur.

7

Kültür, bir toplumun kimliğini yansıtır.

8

Kültür, bireyler arasında dayanışmayı artırarak toplumsal bağları kuvvetlendirir.

9

Kültürü oluşturan unsurların uygulanma biçimleri her yerde aynıdır.

10

Kültürü oluşturan unsurlar toplumsal hayatın şekillenmesinde etkin değildir.

SOMUT VE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL UNSURLAR

Kültür unsurları, bir toplumu geçmişten geleceğe taşıyan ve onun kimliğini oluşturan değerlerin bütünüdür. Kültür, somut ve somut olmayan unsurlar olarak ikiye ayrılır.

1. SOMUT KÜLTÜR UNSURLARI

Fiziksel varlığı olan, gözle görülebilen ve elle tutulabilen kültür öğeleridir. İnsanların günlük yaşam ihtiyaçları, estetik anlayışları ve yaşadıkları coğrafyanın sunduğu doğal kaynaklar bu unsurların şekillenmesinde etkilidir.

Somut Kültür Unsurlarının Özellikleri

- Maddi varlığa sahiptir.
- Tarihî ve sanatsal değer taşır.
- Fiziksel olarak korunmaları ve restore edilmeleri gerekir.
- Taşınabilir olanları müzelerde, taşınamaz olanları ise bulundukları yerlerde korunarak sergilenir.
- Ait olduğu toplumun yaşam tarzını yansıtır.
- Yapıldığı dönemin bilimsel ve teknolojik seviyesini gösterir.

Görsel 1.8: Malabadi Köprüsü / Diyarbakir

Görsel 1.9: Cepken / Burdur Müzesi

Görsel 1.10: Geleneksel mutfak araç gereçleri / Denizli

Görsel 1.11: Çini vazo

2. SOMUT OLMAYAN KÜLTÜR UNSURLARI

Elle tutulamayan fakat toplumun yaşamını, düşünce yapısını ve davranışlarını şekillendiren kültür öğeleridir. Bu unsurlar insanlar yaşadıkça ve uyguladıkça varlığını sürdürür.

Somut Olmayan Kültür Unsurlarının Özellikleri

- Maddi (fiziksel) bir varlığı yoktur, soyut ve manevidir.
- Sözlü gelenekler, toplumsal uygulamalar ve usta-çırak ilişkisi yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır.
- Toplumsal dayanışmayı güçlendirir.
- Canlı tutulmadığı ve genç kuşaklara aktarılmadığı takdirde kaybolma riski yüksektir.
- Sadece geçmişe ait değildir, günümüzde de toplum tarafından yaşatılır.
- Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerden hızlı bir şekilde etkilenir.

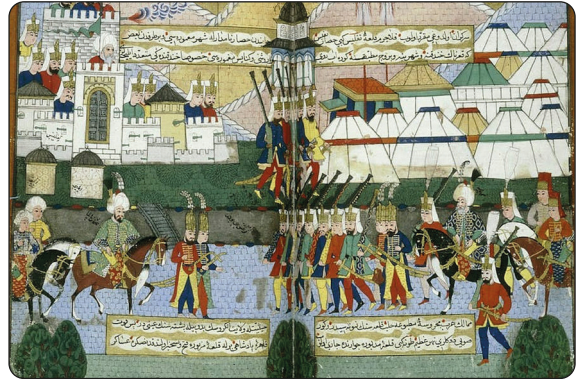
Görsel 1.12: Mesir Macunu Festivali / Manisa

Görsel 1.13: Anadolu'da tören keşkeği yapımı

Görsel 1.14: Büyüklere saygı geleneği

Görsel 1.15: Minyatür sanatı

Kültür, bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerlerin tamamıdır. Somut ve somut olmayan bu unsurların birlikte yaşatılması millî kimliği güçlendirir ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunur.

Cevaplayalım

Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinde geçen kültürel mirasla ilgili öğelerin altını çiziniz. Bu öğeleri somut ve somut olmayan kültürel miras olarak ayırıp ilgili kutulara yazınız.

KEREM'İN GÜNLÜĞÜ

Bugün İstanbul'un tarihî yerlerini keşfetmek için dedemle uzun bir yürüyüşe çıktık. İlk olarak Sultanahmet Meydanı'na gittik. Büyük camiler ve tarihî yapılar beni çok etkiledi. Geçmişin izlerini taşıyan bu yapılar, sanki taşın dile gelmiş hâli gibiydi. Meydanda bir bankta oturduk. Dedem bana İstanbul ve İstanbul'un geçmişiyle ilgili güzel hikâyeler anlattı. Onu dinlerken bu şehrin ne kadar özel olduğunu bir kez daha anladım. Daha sonra bu görkemli şehri keşfetmek için sokaklarına daldık. Her sokağında kültürümüzün izlerini görmek beni çok etkiledi. Özellikle dar sokakların birinde kına gecelerinde gelinlerin giydiği "bindallı" adı verilen yöresel kıyafetler dikkatimi çekti. Gezimiz Kapalıçarşı'da devam etti. Burada çini ustalarının tabakları boyayışını izlemek ve bakırcıların çekiç seslerini duymak beni geçmişe götürdü. Bir dükkânda eski Osmanlı paralarını inceledik. Tüm bunlar bana geçmişi yakından tanıma fırsatı verdi. Dedem, dükkânlarda rengârenk asılı duran nazar boncuklarını göstererek bunların toplumumuzdaki inanç ve gelenekleri yansıttığını anlattı. Onu dinlemek benim için çok değerliydi. Kapalıçarşı'nın tarih kokan sokaklarından çıkıp Galata Köprüsü'ne vardık. Denize bakarken dedem İstanbul'un yalnızca yapılardan oluşmadığını; geleneklerimizin, kültürümüzün ve tarihimizin bu şehirde yaşatıldığı ve bundan sonra da yaşatılmaya devam edileceğini dile getirdi. Dedemle İstanbul'u gezmek hem çok eğlenceli hem de geçmişimize yaptığımız bir yolculuk gibiydi.

Görsel 1.16: Sultanahmet Meydanı / İstanbul

SOMUT KÜLTÜREL MİRAS ÖGELERİ

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS ÖGELERİ

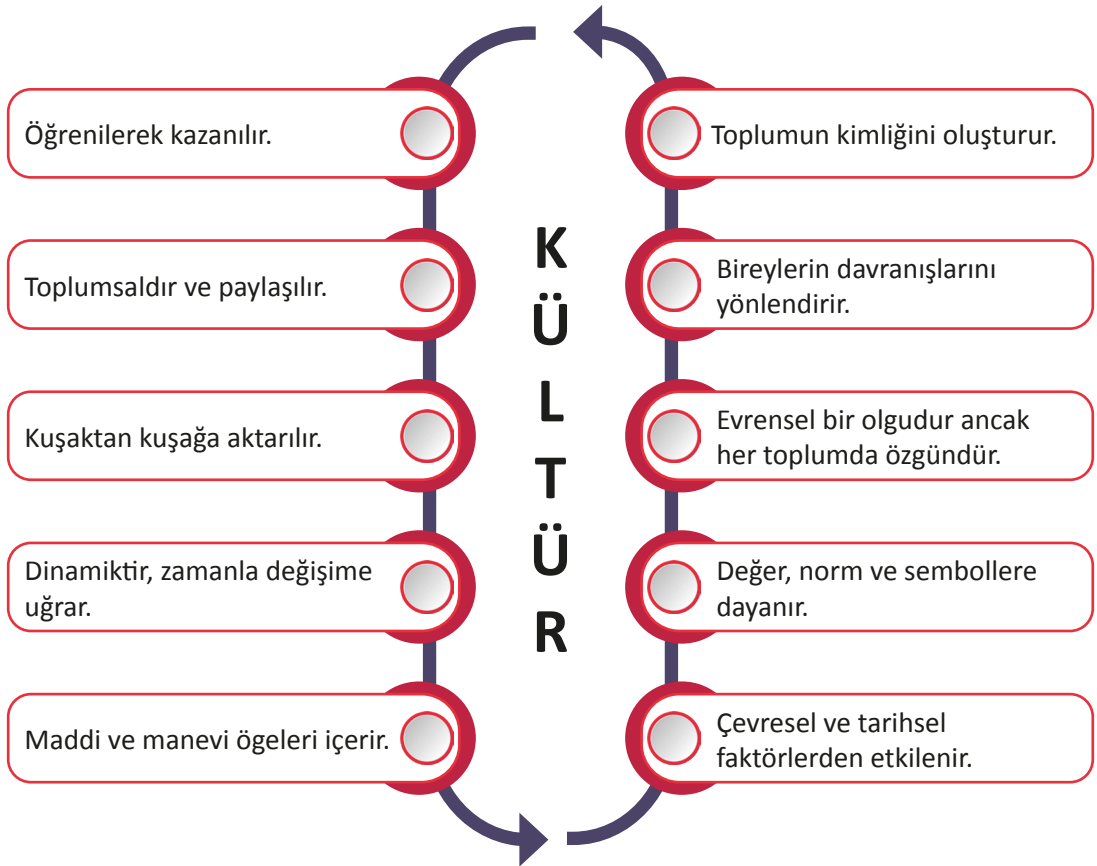
Millî kültür; bir millete ait olan ve o milletin tarihsel, sosyal, ahlaki ve estetik değerlerini yansıtan kültürel unsurların bütünüdür. Dil, din, tarih, gelenek ve görenekler, sanat, müzik (Görsel 1.17), mimari, folklor, geleneksel yemekler, millî ve manevi bayramlar, geleneksel sporlar (Görsel 1.18) millî kültürün temel unsurlarını oluşturur. Bu unsurlar toplumun ortak hafızasını şekillendirir ve bireylerin ortak bir kimlik duygusuyla bir arada yaşamasını sağlayarak toplumda güçlü bir vatanseverlik duygusunun oluşmasında önemli bir rol oynar.

Görsel 1.17: Halk ozanlığı geleneği

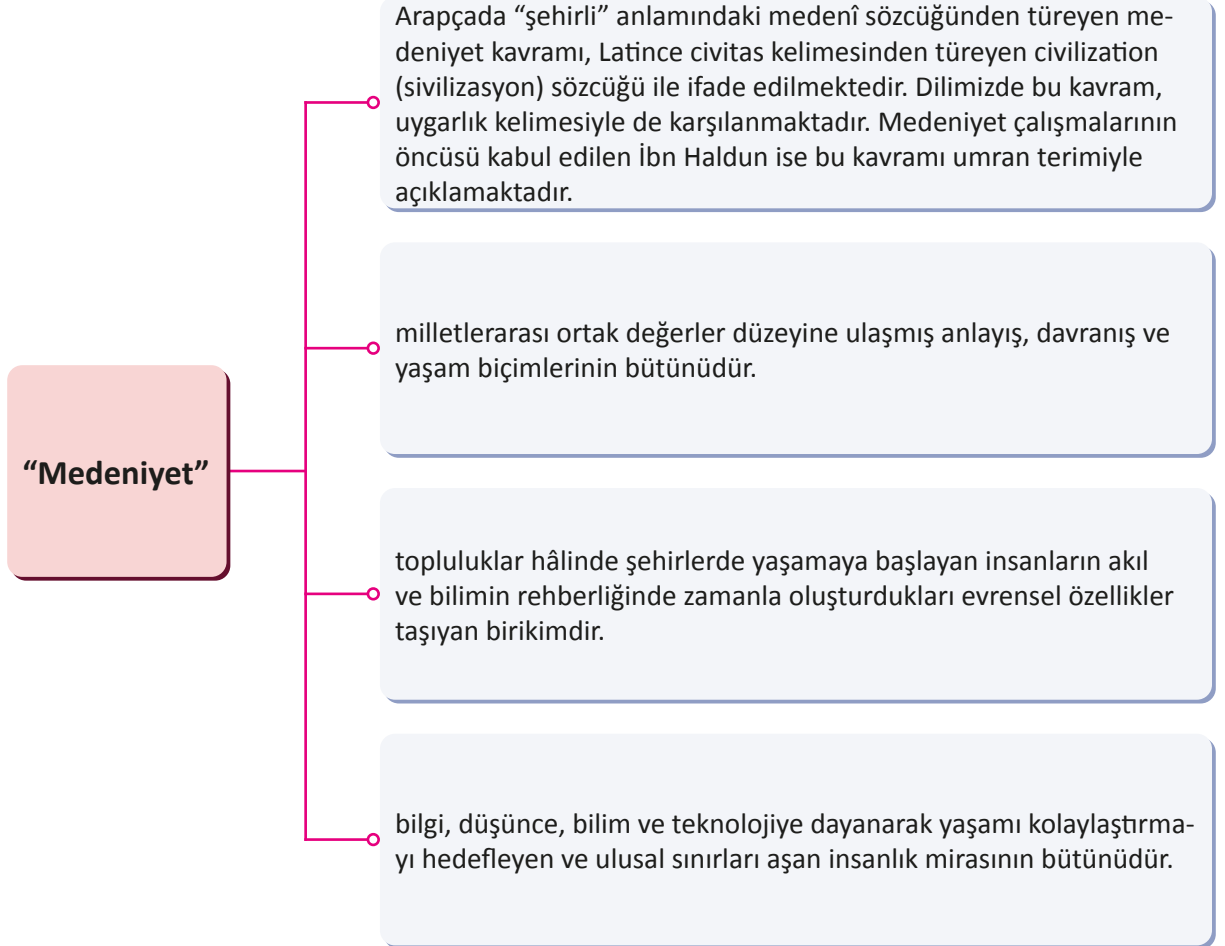

Görsel 1.18: Cirit oyunu / Kars

Kültür, bir milletin tarih boyunca oluşturduğu maddi ve manevi değerlerin tümüdür. Kültür; değişebilen, gelişebilen ve toplumların sosyal yaşamını etkileyen bir yapıya sahiptir. Her toplum, kendine özgü kültürel özellikler geliştirir ve bu özellikler o toplumun kültürel yapısını oluşturur.

Tarih boyunca toplumlar birbirleriyle etkileşim kurmuş, bilgi ve deneyimlerini paylaşmıştır. Bu etkileşimler sayesinde insanlığın ortak değeri olan **“medeniyet”** ortaya çıkmıştır. Medeniyet; akıl ve bilimin yol göstericiliğinde gelişen; insanların birlikte düzenli, güvenli ve adil bir şekilde yaşamasını sağlayan kurumlar ve kurallarla güçlenir. Bir toplumun medeniyet düzeyi; bilim, sanat ve ekonomi alanlarında kalıcı eserler ve kurumlar oluşturabilmesi ayrıca toplumda adalet ve düzeni sürdürebilmesiyle anlaşılır. Tarihimizde Osmanlı imarethaneleri ihtiyaç sahiplerine yardım ederek sosyal dayanışmayı güçlendirmiştir. Ahilik teşkilatı, ticaret hayatında dürüstlük, güven ve adaleti sağlamıştır. Semerkant Rasathanesi ise bilimsel çalışmaların gelişmesine ve bilginin gelecek nesillere aktarılmasına önemli katkılar sunmuştur. Bu kurumlar, medeniyetin yalnızca büyük eserlerden değil insanlara fayda sağlayan kalıcı kurumlardan da oluştuğunu göstermektedir. Medeniyet kavramıyla ilgili aşağıdaki tanımları inceleyiniz.

Cevaplayalım

Medeniyet kavramını öğrendiğiniz bilgilerden hareketle kendi ifadelerinizle tanımlayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Geçmişte insanlık tarihine yön veren birçok medeniyet kurulmuştur. Bu medeniyetlerin bazıları günümüze kadar varlıklarını sürdürememiş ancak bıraktıkları izler günümüz medeniyetlerinin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Mısır, Mezopotamya, Yunan, Hint, Pers ve Maya medeniyetleri buna örnek olarak gösterilebilir. Türk-İslam medeniyeti ile Batı medeniyeti ise uzun bir değişim ve gelişim sürecinden geçerek varlıklarını günümüze kadar devam ettirmiştir.

Medeniyet, bütün insanlığın katkısıyla oluşan ortak değerleri ve birikimleri kapsar. Eğitim, bilim, şehirleşme, yazı sistemleri, hukuk, din, sanat, teknoloji, sanayi, ticaret medeniyeti oluşturan temel unsurlar arasında yer alır.

Medeniyeti oluşturan aşağıdaki unsurları inceleyiniz. Edindiğiniz bilgileri sosyal bilgiler dersindeki kültür, medeniyet, kültürel bağlarımız ve millî değerlerimiz konularıyla ilişkilendiriniz.

EĞİTİM

Eğitim; medeniyetlerin kurulması, gelişmesi ve geleceğe taşınmasında önemli bir role sahiptir. Bir medeniyeti oluşturan ve ilerleten bireyler, eğitim sayesinde yetişir. Aynı zamanda medeniyete ait tüm kültürel değerler ve bilgiler, eğitim yoluyla nesilden nesile aktarılır. Eğitim sayesinde yapılan tüm bu çalışmalar, geçmişten gelen büyük birikimlerin korunmasını ve medeniyetlerin yüzyıllar boyunca yaşamasını sağlar. Dolayısıyla eğitim, bir medeniyetin sadece geçmişini korumakla kalmaz, geleceğini inşa eden en güçlü temeli oluşturur.

Görsel 1.19: Eğitim ortamı

BİLİM

Bilim, medeniyetlerin gelişmesi ve yükselmesinde önemli bir rol oynar. Evreni, olgu ve olayları doğru biçimde anlamamızı sağlar. Kulaktan dolma bilgilerin yerine akıl ve gözleme dayalı çalışmalar yaparak insanlığa kanıtlanmış gerçekler sunar. Bilimsel araştırmalar ve buluşlar, yeni teknolojilerin kapısını aralar. Laboratuvarlarda atılan küçük adımlar, zamanla tüm dünyayı değiştiren ve insanlığa hizmet eden ürünlere dönüşür. Toplumların yaşam standartlarını yükselten bu ilerlemeler, medeniyetlerin önünü açar. Böylece bilim, geçmişten aldığı mirasla geleceğin dünyasını inşa etmede öncü bir rol üstlenir.

Görsel 1.20: Laboratuvar

ŞEHİRLEŞME

Şehirler medeniyetlerin doğduğu, geliştiği ve varlığını sürdürdüğü önemli yerleşim alanlarıdır. Şehirlerde iş bölümü gelişir; ekonomik, sosyal ve kültürel hayat çeşitlenir. Bu nedenle şehirlerin gelişmesi ile medeniyetlerin gelişmesi arasında güçlü bir ilişki vardır. Şehirler medeniyetleri koruyup geliştirirken medeniyetler de şehirleri mimari, sanat, siyaset, sosyal yaşam ve ekonomi alanlarında şekillendirir. Bir toplumun gelişmişlik düzeyi en açık şekilde şehirlerinde görülür. Bu yönüyle şehirler, içinde bulundukları medeniyetin özelliklerini yansıtan birer ayna gibidir.

Görsel 1.21: Şehirleşme

YAZI SİSTEMLERİ

Yazının bulunması, insanlık tarihinin en önemli gelişmelerden biri olarak kabul edilir. Bilgiler yazıdan önce kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılıyordu. Yazının icadıyla bilgilerin kaydedilmesi ve sonraki nesillere aktarılması daha kolay hâle gelmiştir. Bu durum insanlığın birçok alanda hızlı bir gelişim göstermesine katkıda bulunmuştur. Yazı; bilgilerin korunmasını sağlayarak aynı bilgi, beceri ve tecrübelerin yeniden keşfedilmesini önlemiştir. Böylece geçmişte elde edilen birikimlerin üzerine yeni bilgiler eklenebilmiştir. Bu nedenle yazı, medeniyetlerin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır.

HUKUK

Hukuk; toplumsal düzeni sağlamak, bireyler arasındaki ilişkileri düzenlemek ve adaleti gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan devletin yaptırım gücüyle desteklenmiş yazılı ve yazısız kurallar bütünüdür. Aynı zamanda hukuk toplum düzeninin korunması, bireylerin haklarının güvence altına alınması ve adaletin sağlanmasında önemli bir role sahiptir. Hukuk ile medeniyet arasında güçlü bir ilişki vardır. Hukuk, toplumun temel yapısını oluştururken medeniyet bu yapı üzerinde gelişen toplumsal birikimi ifade eder. Bir toplumun medeni olarak nitelendirilebilmesi yalnızca bilimsel veya sanatsal gelişmişliğine değil aynı zamanda adaletli bir hukuk düzenine sahip olmasına da bağlıdır. Hukuk, toplumda düzeni ve barışı sağlarken medeniyet ise hukukun insan hakları, özgürlük ve etik değerler temelinde gelişmesine katkıda bulunur. Bu yönüyle hukuk ve medeniyet, toplumsal düzeni inşa eden ve birbirini tamamlayan iki önemli unsurdur.

DİN

Medeniyetlerin ortaya çıkması ve gelişmesinde dinin önemli bir etkisi vardır. Din; giyim kuşamı, insanlar arasındaki ilişkileri, beslenme alışkanlıklarını, aile yapısını ve ibadetleri etkileyerek toplum hayatını şekillendirir. Toplamların benimsediği birçok değer ve davranış, dinin ortaya koyduğu kurallara göre biçimlenir. Bu nedenle dinin belirlediği kurallar ve getirdiği yenilikler, medeniyetlerin kurulmasında ve gelişmesinde önemli bir rol oynar. Ayrıca din medeniyete ait değerlerin korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunur.

SANAT

Bir medeniyetin en önemli göstergelerinden biri sanattır. Sanat; estetik anlayış, beceri ve yeteneğin hayal gücüyle birleşerek bir eser ortaya koyma çabasıdır. Bu sanatsal çaba; notaya, tuvale, taşa veya kâğıda yansıtılarak kalıcı bir ürüne dönüştürülür. Başka bir ifadeyle sanat; bir medeniyetin inancını, ahlakını, dünya görüşünü ve yaşam biçimini estetik bir dille yansıtır. Tarih boyunca varlığını sürdüren sanatsal çalışmalar, farklı kültürlerin etkileşimiyle zenginleşmiş ve zamanla yeni sanat dallarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Görsel 1.22: Yazılı tablet

Görsel 1.23: Hukukun üstünlüğünün sağlandığı bir mahkeme salonu

Görsel 1.24: Kur'an-ı Kerim

Görsel 1.25: Resim paleti

TEKNOLOJİ

Teknoloji, medeniyetlerin gelişmişlik düzeyini gösteren en önemli ölçütlerden biridir. İnsanların üretim, iletişim, ulaşım, sağlık gibi alanlarda kullandıkları yöntemler, araç gereç ve bu araçların kullanımına ilişkin bilgiler teknoloji olarak adlandırılır. Teknoloji alanında yaşanan değişim ve ilerlemeler toplumların günlük yaşamını kolaylaştırır, üretimi artırır. Bu gelişmeler toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan ilerlemesine önemli katkılarda bulunur. Teknolojik araçların yaygınlaşması, toplumlar arasındaki iletişimi hızlandırır ve etkileşimi artırır. Böylece farklı medeniyetler birbirlerini daha yakından tanıma ve anlama fırsatı bulur.

Görsel 1.26: Teknoloji

ÜRETİM VE SANAYİ

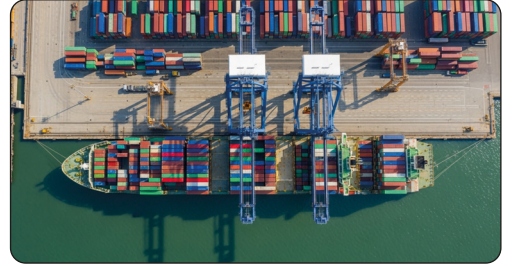
İnsanlığın ham maddeleri işleyerek kullanılabilir ürünlere dönüştürme faaliyetlerinin bütünü sanayi ve üretimi oluşturur. Geçmiş dönemlerde el emeğine, atölyelere ve lonca teşkilatlarına dayanan bu üretim yapısı son iki yüzyılda fabrikalarda makineler aracılığıyla kitlesel bir nitelik kazanmıştır. Üretim kapasitesinin artması; ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda yeni anlayışların gelişmesine zemin hazırlayarak küresel medeniyetin çehresini kökten değiştirmiştir.

Görsel 1.27: Sanayi

TİCARET

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla mal ve hizmetlerin alınıp satılmasına ticaret denir. Geçmişte İpek, Baharat, Kral yolları gibi ticaret yolları yalnızca malların değil dinlerin, dillerin, yazı sistemlerinin ve teknolojilerin de toplumlar arasında yayılmasına aracılık etmiştir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de medeniyetler arasında bağ kurmanın en etkili yollarından biridir. Milletler arasında gerçekleştirilen bu ticari faaliyetler, ülkeler arasındaki ilişkilerin güçlenmesinde önemli bir rol oynar. Ticaret; farklı coğrafyalardaki toplumların bir araya gelmesini sağlayarak medeniyetler arasındaki etkileşimi ve paylaşımları artırır.

Görsel 1.28: Ticaret

Okul Dışı Öğrenme

Okul Dışı Öğrenme Platformu'nu (okuldisiogrenme.eba.gov.tr) ziyaret ederek “Okul Dışı Öğrenme Ortamlarını Keşfet” sayfasındaki haritada yaşadığınız ili seçiniz ve bu ildeki kültür ve medeniyeti oluşturan unsurları tanıtan sayfaları inceleyiniz.

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyet Arasındaki İlişki
Adı	Kültür ve Medeniyetin Özellikleri
Amacı	Kültür ve medeniyetin özelliklerini listeleyebilme ve paylaşabilme
Araç Gereç	kâğıt, kalem, Ek 1
Süre	1 ders saati
Yönerge	
* İki adet küçük boş kâğıt temin ediniz. Kâğıtlardan birinin üzerine “kültür”, diğerinin üzerine ise “medeniyet” kavramını yazınız. * Her iki kavramla ilgili o kavramı en iyi açıklayan belirleyici birer özellik yazınız. * Hazırladığınız bu kâğıtları, diğer arkadaşlarınızın rahatça okuyabilmesi için yakanıza takınız. * Öğretmeninizin yönlendirmesiyle sınıfta bir pazar yerinde geziyormuş gibi dolaşmaya başlayınız. Bu sırada karşılaştığınız arkadaşlarınızın yakasındaki kâğıtları dikkatlice okuyunuz. * Arkadaşlarınızın kâğıtlarında yazan ifadelerle ilgili fikir alışverişi yapınız (<i>İlginizi çeken veya kendi kartınızla değiştirmek istediğiniz bir bilgi olursa arkadaşınızla kartlarınızı değiştirebilirsiniz.</i>). Sınıf içindeki bilgi akışı tam anlamıyla sağlanana kadar bu sürece devam ediniz. * Hareketlilik sona erdiğinde öğretmeninizin tahtayı dikey bir çizgiyle ikiye bölüp bir tarafa “Kültür”, diğer tarafa “Medeniyet” başlıklarını yazdığını göreceksiniz. Sıra size geldiğinde pazar yeri etkinliği sonunda elinizde kalan kartlardaki bilgileri tahtadaki uygun başlığın altına özenle yazınız. Bu süreçte sosyal bilgiler dersinde edindiğiniz bilgileri kültür ve medeniyet konuları ile ilişkilendiriniz. * Sürecin sonunda tahtadaki listelerden yola çıkarak kültür ve medeniyetin özelliklerini Ek 1’de yer alan ilgili konu başlıklarına listeleyiniz.	

KÜLTÜRÜN ÖZELLİKLERİ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

MEDENİYETİN ÖZELLİKLERİ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyet Arasındaki İlişki
Adı	Kültür ve Medeniyetin Benzer ve Farklı Yönleri
Amacı	Kültür ve medeniyetin benzer ve farklı yönlerini karşılaştırabilme
Araç Gereç	kalem, Ek 1, Ek 2, Ek 3
Süre	1 ders saati
Yönerge	
* Öğrenmeniniz rehberliğinde sınıfta 3–4 kişiden oluşan çalışma grupları oluşturunuz. Sıra düzeninizi grup arkadaşlarınızla rahatça iletişim kurabileceğiniz şekilde ayarlayınız. * Öğretmeninizin sizlere sunacağı Ek 1 veya Ek 2 çalışma kartlarından birini grupça seçiniz. Kartta yer alan metin, bilgi ve yönergeleri tüm grup üyeleriyle birlikte dikkatlice inceleyiniz. * İncelediğiniz çalışma kartından hareketle kültür ve medeniyet kavramlarını belirleyiniz. Kavramların benzer ve farklı yönlerini tartışarak ortak bir sonuca ulaşınız. * Ek 3'te yer alan bilgileri okuyarak karşılaştırma tablosu hazırlayınız. * Grup içinde görev paylaşımı yaparak hazırladığınız tabloyu kontrol ediniz ve eksiklikleri tamamlayınız. * Hazırladığınız karşılaştırma tablosunu sınıfta sununuz. Sunum sırasında kültür ve medeniyet arasındaki ilişkiyi, benzer ve farklı yönleri ile ulaştığınız temel çıkarımları arkadaşlarınızla paylaşınız.	

TÜRKİSTAN TÜRK KÜLTÜRÜ

Türkler Türkistan'da iklim ve yeryüzü şekilleri nedeniyle konargöçer bir yaşam tarzı benimsemişlerdir. Bozkırlarda sürüleriyle otlak ve su kaynaklarını takip ederek hareketli bir yaşam sürmüşler ve bu koşullara uyum sağlayan yeni bir kültür geliştirmişlerdir. Konargöçer hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri olan at yetiştiriciliği başta olmak üzere hayvancılıkla uğraşmışlardır. Atı günlük yaşamın her alanında ustalıkla kullanan Türkler, âdeta at üzerinde bir medeniyet kurmuş ve bu konuda diğer milletlere de öncülük etmişlerdir. Bu kültürün insanları yalnızca etle beslenmemiş, süt ürünlerini de kullanarak zengin bir beslenme kültürü oluşturmuşlardır. Yünden ürettikleri keçe ve kumaşları barınma ihtiyaçları için çadır, giyim ihtiyaçları için ise giysi yapımında kullanmışlardır.

Zorlu coğrafya şartları ve çevre devletlerle olan ilişkiler, Türkistan'da yaşayan Türk boylarının askerî açıdan her an hazırlıklı olmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle Türkler; at binme, kılıç kullanma ve ok atma becerilerini hayatın bir parçası hâline getirmişlerdir. Bunun yanı sıra maden işlemeciliğine bağlı olarak ok ve yay üretimi de Türkler için önemli bir zanaat dalı olmuştur. Türk ordusunun kurucusu kabul edilen Mete Han'ın icat ettiği ısıklı oklar (çavuş oku), savaş alanında çıkardığı sesle düşmanın moralini bozma ve orduyu yönlendirmede son derece etkiliydi. Mete Han ısıklı okunu hangi hedefe atarsa disiplinli Türk askerleri de oklarını aynı hedefe fırlatırdı. Bu durum Türk ordusundaki teşkilatçılığın, mutlak disiplinin ve emir-komuta zincirinin tarihsel bir kanıtıdır.

Görsel 1.29: Türk kültüründe önemli bir yeri olan at yetiştiriciliği

Görsel 1.30: Keçeden yapılan Türk çadırları

Görsel 1.31: Geleneksel Türk içeceklerinden kımız

Görsel 1.32: Türk kültüründe önemli bir yeri olan okçuluk

OSMANLI MEDENİYETİ

Osmanlı Dönemi'nde Türk kültürü, çok yönlü ve köklü bir gelişim süreci yaşamıştır. Sanat, edebiyat, mimari gibi estetik alanların yanı sıra millî ve manevi değerlerin titizlikle korunması gibi kültürü ayakta tutan temel unsurlarda da büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu dönemdeki kültürel zenginlik sadece imparatorluk sınırları içerisinde kalmamış; özellikle müzik, giyim kuşam, mutfak kültürü ve sanat dallarında Avrupa toplumları üzerinde derin izler bırakmıştır. Osmanlı kültür ve medeniyetinde yer alan en önemli kurumlardan biri de vakıflardır. Vakıflar; eğitim, sağlık, sosyal yardım, bayındırlık gibi alanlarda hizmet yürüten, sivil toplum kuruluşu niteliğindeki temel hayır kurumlarıdır. Bu hizmetlerin yürütülebilmesi için Osmanlı Dönemi'nde yaşanan bu görkemli birikim, Türk-İslam medeniyetini zirveye taşıyarak bu zengin mirasın günümüze kadar canlı ve güçlü bir şekilde aktarılmasında bir köprü vazifesi görmüştür.

Görsel 1.33: Osmanlı medeniyetinin mimari eserlerinden Yıldız Sarayı / İstanbul

Görsel 1.34: Osmanlı müziğinde önemli yeri olan mehter takımı

Görsel 1.35: Osmanlıdan Avrupa'ya yayılan kahve kültürü

Görsel 1.36: Osmanlıda yardımlaşma kurumlarından imarethane / İstanbul

Kültür ve medeniyet, toplumların gelişimini şekillendiren iki temel kavramdır. Genel olarak kültür; bir toplumun toplumsal kimliğini, duyuş - düşünüş biçimlerini ve geleneklerini ifade ederken medeniyet ise bilimsel, teknik, kurumsal ve evrensel gelişmeleri temsil eder.

Kültür ve medeniyet kavramları ile ilgili incelediğiniz kaynaklardan yararlanarak kültür ve medeniyet arasındaki ilişkiyi belirten bir karşılaştırma tablosu hazırlayınız.

Hazırlayacağınız tabloda aşağıda verilen soruların ve bu sorulara ait cevapların bulunmasına dikkat ediniz.

1. Millîlik / evrensellik: Kavram tek bir topluma mı, tüm insanlığa mı aittir?
2. Maddilik / manevilik: İnanç ve değerlere mi, bilim ve tekniğe mi dayalıdır?
3. Aktarılabilirlik / geçişkenlik: Toplumdan topluma kolayca geçebilir mi?
4. Kültür - Medeniyet ilişkisi: Bu iki kavram arasında nasıl bir ilişki vardır?
5. Somut Örnekler: Bu iki kavrama gündelik yaşamdan veya tarihten hangi örnekler verilebilir?

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyet Arasındaki İlişki
Adı	Kültür ve Medeniyet İlişkisini Açıklayan Metin Oluşturma
Amacı	Kültür ve medeniyet arasındaki ilişkiyi açıklayan bir metin oluşturup sunabilme
Araç Gereç	kâğıt, kalem
Süre	1 ders saati
Yönerge	
* Kültür ve medeniyet kavramlarını kendi cümlelerinizle tanımlayınız. * Kültür ve medeniyetin ortak ve farklı yönlerini belirleyerek bunları günlük yaşamdan, tarihten veya farklı toplumlardan örneklerle açıklayınız. * Konuyu kendi bakış açınızla yorumlayarak özgün düşüncelerinizi metne yansıtınız. * Düşünceler arasında mantıklı geçişler kurarak giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan bir metin yazınız. * Metninizi yazım ve noktalama kurallarına uygun biçimde gözden geçiriniz. * Gereksiz sözcüklerden kaçınarak açık, anlaşılır ve etkili bir anlatım kullanınız.	

Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı

Etkinlik Adı: Kültür ve Medeniyet İlişisini Açıklayan Metin Oluşturma

Bu form, öğrencilerin “Kültür ve Medeniyet Arasındaki İlişki” konulu metin yazma çalışmalarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin belirtilen ölçütlere ilişkin performans düzeyini tabloda yer alan açıklamaları dikkate alarak puanlayınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Tarih:

Ölçütler	1	2	3	4	Puan
Kavramsal Hakimiyet	Kültür ve medeniyet kavramlarını doğru tanımlayamaz, kavramlar arasında yanlış veya ilgisiz açıklamalar yapar.	Kavramları kısmen doğru tanımlar, kavramlar arasındaki ilişkiyi açıklamada eksiklikler veya kavram yanlışları bulunmaktadır.	Kültür ve medeniyet kavramlarını doğru tanımlar, aralarındaki ilişkiyi genel olarak açıklar ancak açıklamalar ayrıntı bakımından sınırlıdır.	Kültür ve medeniyet kavramlarını doğru ve kapsamlı biçimde tanımlar, benzerlik ve farklılıklarını açık, tutarlı ve doğru gerekçelerle açıklar.	
Yazının Bütünselliği	Metinde giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunmaz veya metnin genel yapısı bütünlük göstermez.	Metin temel bölümlerden oluşmakta ancak düşünceler arasında geçişler zayıftır ve metin bütünlüğü zaman zaman bozulmaktadır.	Metin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır; düşünceler genel olarak mantıklı bir sıra izlemekte ancak bazı geçişlerde kopukluklar bulunmaktadır.	Metin giriş, gelişme ve sonuç bölümleriyle tutarlı bir yapıdadır; düşünceler mantıklı bir sıra içinde sunulmuş, paragraflar arasındaki geçişler açık ve tutarlıdır.	
Örnekleme Yapma	Konuyu destekleyen örnek verilmemiştir veya verilen örnekler konu ile ilişkili değildir.	Verilen örnekler konuyla ilişkili ancak sayıca yetersizdir veya açıklamaları sınırlıdır.	Konuyu destekleyen uygun örnekler verilmiştir, örnekler açıklamaları desteklemektedir ancak çeşitlilik veya ayrıntı bakımından geliştirilebilir.	Konu çeşitli ve açıklayıcı örneklerle desteklenmiştir, örnekler kavramların anlaşılmasına ve açıklanmasına etkili biçimde katkıda bulunmaktadır.	
Anlatım Özellikleri	Dil bilgisi, yazım ve noktalama hataları metnin anlaşılmasını önemli ölçüde güçleştirmektedir.	Dil bilgisi, yazım ve noktalama hataları metnin akışını zaman zaman olumsuz etkilemektedir.	Dil bilgisi, yazım ve noktalama kurallarına büyük ölçüde uyulmuştur, az sayıda hata bulunmaktadır.	Dil bilgisi, yazım ve noktalama kurallarına uygundur; anlatım açık, anlaşılır ve tutarlıdır.	
Özgünlük	Metin büyük ölçüde hazır bilgi veya kalıplaşmış ifadelerden oluşmakta, öğrencinin kendi yorumları yer almamaktadır.	Metinde öğrencinin kendi görüşlerine sınırlı düzeyde yer verilmiş, yorumlar yeterince geliştirilmemiştir.	Metinde öğrencinin kendi yorumları bulunmakta, konuya ilişkin farklı bakış açıları kısmen ortaya konulmuştur.	Metin öğrencinin kendi düşüncesi ve yorumlarını açık biçimde yansıtmaktadır, konu farklı bakış açılarıyla ele alınmış ve gerekçelendirilmiştir.	
Toplam Puan					

Değerlendirme Ölçütleri: Bu performans görevinde alınacak en düşük puan 5, en yüksek puan 20'dir.

Performans Görevi

Performans görevini aşağıda verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyet
Adı	Yaşadığım Yerin Kültür ve Medeniyet Unsurları
Amacı	Yaşadığımız çevredeki kültür ve medeniyet unsurlarını araştırabilme
Süre	2 ders saati
Değerlendirme	Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı
Yönerge	
* Araştırmak istediğiniz kültür ve medeniyet unsurlarını belirleyiniz. * Seçtiğiniz kültür ve medeniyet unsurları hakkında bilgi toplamak amacıyla kitap, dergi, ansiklopedi gibi yazılı kaynaklardan yararlanınız. * Araştırmanızı desteklemek için resmî ve güvenilir genel ağ kaynaklarını inceleyiniz. * Konuyla ilgili bilgi sahibi olan aile bireyleri veya çevrenizdeki kişilerle görüşerek ek bilgiler ediniz. * Topladığınız bilgileri değerlendirerek düzenleyiniz. * Elde ettiğiniz bilgiler doğrultusunda bir tanıtım broşürü veya dijital sunum hazırlayınız. * Çalışmanızı hazırlarken aşağıdaki ölçütlere dikkat ediniz. » Yeterli ve gerekli bilgilerin kullanılması » Bilgilerin doğruluğunun kontrol edilmesi » Açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılması » Renk, şekil ve görsellerin içerikle uyumlu seçilmesi » Çalışmanın verilen süre içinde tamamlanması * Hazırladığınız broşür veya sunumu sınıfta paylaşınız. * Çalışmanızın Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı kullanılarak değerlendirileceğini unutmayınız.	

Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı

Etkinlik Adı: Yaşadığım Yerin Kültür ve Medeniyet Unsurları

Bu form, öğrencilere “Yaşadığım Yerin Kültür ve Medeniyet Unsurları” konusunda verilen performans görevini değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin belirtilen ölçütlere ilişkin öğrenme düzeyini tablodaki açıklamalardan hareketle puanlayınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Tarih:

Ölçütler	1	2	3	4	Puan
Kullanılan Bilgilerin Yeterliliği	Kullanılan bilgiler gereksiz ve yetersizdir.	Kullanılan bilgiler kısmen gerekli ve yeterlidir.	Kullanılan bilgiler büyük ölçüde gerekli ve yeterlidir.	Kullanılan bilgiler gerekli ve yeterlidir.	
Kullanılan Bilgilerin Doğruluğu	Kullanılan bilgiler doğru değildir.	Kullanılan bilgiler kısmen doğrudur.	Kullanılan bilgiler büyük ölçüde doğrudur.	Kullanılan bilgiler doğrudur.	
Dilin Doğru Kullanımı	Kullanılan dil yanlış ve karmaşıktır.	Kullanılan dil kısmen doğru ve sadedir.	Kullanılan dil büyük ölçüde doğru ve sadedir.	Kullanılan dil doğru ve sadedir.	
Hazırlanan Ürünün Etkililiği	Hazırlanan ürün etkili değildir.	Hazırlanan ürün kısmen etkilidir.	Hazırlanan ürün büyük ölçüde etkilidir.	Hazırlanan ürün etkilidir.	
Hazırlanan Ürünün Zamanında Teslimi	Hazırlanan ürün zamanında tamamlanamamıştır.	Hazırlanan ürün kısmen tamamlanmıştır.	Hazırlanan ürün büyük ölçüde tamamlanmıştır.	Hazırlanan ürün zamanında tamamlanmıştır.	
Toplam Puan					

Değerlendirme Ölçütleri: Bu performans görevinde alınacak en düşük puan 5, en yüksek puan 20’dir.

Düşünelim

Görsel 1.37: Yıkılmış tarihî bir bina

1. Kültür ve medeniyeti oluşturan unsurların korunması niçin önemlidir? Düşüncelerinizi maddeler hâlinde yazınız.

.....

.....

.....

.....

2. Kültür ve medeniyeti oluşturan unsurların korunması ve sürdürülebilirliği için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi maddeler hâlinde yazınız.

.....

.....

.....

.....

Köprü Kurma

- Kültür ve medeniyeti oluşturan unsurların korunması ve sürdürülebilirliği için bireysel ve toplumsal olarak neler yapılabileceğine örnekler veriniz.

.....

.....

.....

.....

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliği
Adı	Mirasımı Koruyorum
Amacı	Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliğine yönelik liste hazırlama ve paylaşma
Araç Gereç	A4 kâğıdı, kalem, Ek-1
Süre	1 ders saati
Yönerge	
* Öğretmenin tahtaya yazdığı “Kültür ve medeniyetin korunması ve sürdürülebilirliği neden önemlidir?” sorusunun cevabı hakkında fikirler üretiniz. Kültür ve medeniyeti koruma uygulamalarının kültür ve medeniyetin sürdürülebilirliğine sağladığı faydalara dair varsayımlarda bulununuz. * Söz hakkı gelince konuyla ilgili varsayımınızı ifade ediniz. * Varsayımını ifade eden arkadaşlarınızı eleştirmeden dinleyiniz. * Arkadaşlarınız tarafından ifade edilen varsayımları kaydediniz. * Kaydettiğiniz varsayımlardan ortak olanları tespit ediniz. * Ortak görüşlerden hareketle öğrencilerden kültür ve medeniyeti koruma uygulamalarının kültür ve medeniyetin sürdürülebilirliğine sağladığı faydalara dair uygulamaları listeleyiniz. (Ek 1) * Hazırladığınız listeyi sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.	

Ek 1

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

Kültürel mirası oluşturan değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması, güçlü bir vatan sevgisi ve millî bilinç gerektirir. Vatanını seven ve milletin değerlerine sahip çıkan insanlar, kültürel mirası geçmişten kalan ve geleceğe taşınması gereken değerli bir emanet olarak görür. Bu nedenle kültürel mirasın korunmasına özen gösterir ve bu sorumlulukla hareket ederler.

“Emanet” kavramı, hem dinimizde hem de kültürümüzde önemli bir yere sahiptir. Kur’an-ı Kerim’de emanete bağlı kalmak, müminlerin önemli özelliklerinden biri olarak belirtilmiştir (el-Mü’minûn 23/8; el-Meâric 70/32). Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), “Emanet zayı olduğunda kıyameti bekle.” (Buhârî, “İlim”, 2.) hadisinde emanete ihanet edilmesinin ve toplumdaki güven duygusunun zedelenmesinin büyük bir tehlike olduğunu ifade etmiştir. Osmanlı Devleti’nin kuruluşunda önemli katkıları bulunan Şeyh Edebali de Osman Bey’e verdiği öğütlerde emanetin önemine dikkat çekmiştir. Şeyh Edebali, “Ey oğul! İnsanı yaşat ki devlet yaşasın... İnsanların en kötüsü, insanlara zulmeden ve emanete hıyanet eden kimsedir.” sözüyle emanetin korunmasının önemini vurgulamıştır. İslam dünyasının önemli şahsiyetlerinden Hz. Ali de “İnsanların en âcizi insanlardan bir şey isteyemeyen, onlardan daha âcizi ise kendisine güvenilip emanet bırakıldığında ona hıyanet edendir.” sözüyle emanete sadık kalmanın değerini ifade etmiştir. Bu nedenle kültürel mirasımızı korumak, onu gelecek nesillere eksiksiz bir şekilde aktarmak ve bize emanet edilen değerlere sahip çıkmak önemli bir sorumluluktur.

Cevaplayalım

Aşağıda verilen metni okuyunuz, metinle ilgili soruları cevaplayınız. Emanet kavramıyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

EMANET

Öğretmen, tahtaya büyük harflerle “EMANET” kavramını yazdı. Ardından sınıfa dönerek “Çocuklar, emanet dendiğinde aklımıza genellikle bir kişinin geçici olarak bize bıraktığı eşya veya değerli bir şey gelir. Dinimizde ve kültürümüzde emanete sahip çıkmak, güvenilir olmanın ve sorumluluk bilinciyle hareket etmenin önemli bir göstergesidir. Aslında hepimize bırakılmış çok büyük bir emanet vardır. Bu emanet kültürel mirasımızdır. Yaşadığımız topraklar, dinlediğimiz türküler, tarihî camiler, köprüler, gelenekler, görenekler kültürel mirasımızın birer parçasıdır. Bizi geçmişimize bağlayan bu değerler, önceki nesiller tarafından korunmuş ve günümüze ulaştırılmıştır. Bugün bu mirası koruma ve gelecek nesillere aktarma sorumluluğu bizlere aittir. Bu nedenle kültürel mirasımız, hepimizin sahip çıkması ve yaşatması gereken en değerli emanetlerden biridir.” dedi.

Görsel 1.38

1. Metinde emanet kavramı ile güvenilir olmak arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur? Açıklayınız.
2. Kültürel mirasın “en değerli emanetlerden biri” olarak görülmesinin nedenleri nelerdir? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliği
Adı	Kültür ve Medeniyetin Sesi
Amacı	Köşe yazısı oluşturabilme ve sınıfta paylaşabilme
Araç Gereç	Ek 1, Ek 2
Süre	1 ders saati
Yönerge	
* Sınıfta öğretmeniniz rehberliğinde 4-5 kişilik gruplar oluşturunuz. * Grubunuzla Ek 1’de yer alan gazete haberini inceleyiniz. * Bu süreçte şu soruların cevaplarını not alınız: • Haberin ana konusu nedir? • Bu çalışma kültür ve medeniyetin korunması ve sürdürülebilirliğine nasıl bir katkıda bulunuyor? • Haberde kullanılan görseller veya veriler konuyu destekliyor mu? * İncelediğiniz haberdan hareketle kendi yorumlarınızı içeren bir köşe yazısı taslağı oluşturunuz (Ek 2). Yazınızda şu bölümlere yer veriniz: • Okuyucuyu meraklandıracak ilgi çekici bir başlık belirleyiniz. • İncelediğiniz haberdan kısaca bahsediniz. • Konunun neden önemli olduğunu “Kültür ve medeniyet korunmazsa neler kaybederiz?” sorusu üzerinden yazınızı detaylandırınız. • Topluma veya yaşıtlarınıza yönelik bir mesajla yazınızı sonuçlandırınız. * Hazırladığınız köşe yazısını sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.	

Kazakistan’da TİKA’nın desteğiyle Oğuzların kültürel mirasına ışık tutacak proje hayata geçiriliyor.

TİKA (Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı) desteğiyle Kazakistan’da Oğuzların kültürel mirasına ışık tutacak “Ulu Türkistan’da Oğuzların Kültürel Mirasının İzinde” projesi uygulanıyor.

Kazakistan’ın Hazar Denizi kıyısındaki Mangistau eyaletinin idari merkezi Aktau şehrinde faaliyet gösteren Yesenov Üniversitesi tarafından hayata geçirilen ve TİKA’nın destek verdiği proje, Türk dünyasının ortak tarihi ve kültürel mirasının korunması, belgelenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından önem taşıyor.

TİKA Astana koordinatörü tarafından yapılan açıklamada projenin Oğuzların kültürel mirasına ışık tutmayı amaçladığını belirterek “Bu proje kapsamında Kazakistan’ın batısındaki Mangışlak Yarım Adası sınırlarında yer alan tarihî Oğuz mezarlıklarında bulunan mezar taşlarında saha araştırması yapıldı. Mezarlar, Türk ve Kazak akademisyenlerce detaylı olarak incelendi.” dedi.

Yapılan araştırmaların Kazakistan’daki Oğuz tarihi ve kültürünün aydınlatılmasına katkı sağlayacak öncü bir akademik çalışma niteliği taşıdığına dikkat çeken koordinatör “Ortak Türk tarihinin somut kültürel miras unsurları arasında yer alan bu mezar taşlarının bugüne kadar belgelenmemiş olması, zamanla kaybolma riskini artırırken kültürel hafızanın silinmesine de neden oluyordu. Söz konusu projeyle bu eserler ilk kez akademik çerçevede kayıt altına alındı ve Türk dünyasının ortak kültürel mirasının korunması yönünde önemli bir adım atıldı.” ifadesini kullandı.

(Genel Ağdan alınmıştır.)

Görsel 1.39

Görsel 1.40

KÖŞE YAZIM

[illegible]

KÜLTÜR VE MEDENİYETİN KORUNMASI VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Kültür ve medeniyetin korunması toplumsal belleğin canlı tutulması ve geçmiş ile gelecek arasında güçlü bir bağ kurulması anlamına gelir. Kültür ve medeniyete ait unsurların korunması kültürel kimliğin tanınması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından çok önemlidir. Bu nedenle kültür ve medeniyete sahip çıkmak, korumak ve tanıtmak toplumdaki herkesin ortak sorumluluğudur. Geçmişin izlerini geleceğe taşımak daha bilinçli, kökleri sağlam ve dayanışma içinde olan toplumların oluşmasına katkıda bulunur. Geçmişle gelecek arasında kurulan bu bağ bir toplumun sürekliliğini ve ayakta kalmasını destekler. Günümüzde kültür ve medeniyete ait unsurların korunması ve sürdürülebilirliği çeşitli sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunların aşılabilmesi için bilinçli ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi, gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve toplumun tüm kesimlerinin sürece katılımı gerekmektedir.

Kültür ve medeniyetin korunması ve sürdürülebilirliği sürecinde karşılaşılan sorunları inceleyiniz.

• Bilinç ve Farkındalık Eksikliği

Toplumların kültür ve medeniyetin önemiyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması tarihî ve kültürel değerlerin zarar görmesine neden olabilir.

• Plansız Kentleşme ve Yapılaşma

Kontrolsüz şehirleşme ve plansız yapılaşma tarihî yapıların yok olmasına veya zarar görmesine yol açabilir.

• Afetler

Doğa veya insan kaynaklı afetler kültür ve medeniyete ait unsurların zarar görmesine neden olabilir.

• Savaşlar ve Çatışmalar

Askerî çatışma ve savaşların yaşandığı alanlarda kültür ve medeniyet eserleri zarar görebilir.

• Kaçak Kazılar ve Tarihî Eser Kaçakçılığı

Tarihî eserlerin izinsiz kazılarla ortaya çıkarılması ve yurt dışına kaçırılması kültür ve medeniyete ait unsurların geri dönülmez biçimde zarar görmesine neden olabilir.

• Turizmin Bilinçsiz Kullanımı

Aşırı ve denetimsiz turizm faaliyetleri tarihî mekânların aşınmasına, bozulmasına ve özgünlüğünü kaybetmesine yol açabilir.

• Geleneksel Yaşam Biçimlerinin Terk Edilmesi

Modern yaşam tarzının yaygınlaşması gelenek ve göreneklerin zamanla unutulmasına ve somut olmayan kültürel mirasın zayıflamasına neden olabilir.

• Yetersiz Yasal Düzenlemeler ve Denetim Eksikliği

Kültür ve medeniyet unsurlarını korumaya yönelik yasaların yetersiz kalması veya etkin şekilde uygulanmaması, tarihî eserlerin zarar görmesine sebep olabilir.

• Küreselleşmenin Yerel Kültürleri Zayıflatması

Küresel ölçekte benzer yaşam biçimlerinin yaygınlaşması, yerel kültürlerin özgünlüğünü kaybetmesine ve zamanla unutulmasına yol açabilir.

Cevaplayalım

Habib-i Neccar Camisi ile ilgili aşağıdaki metni okuyunuz, ardından camiye ait görselleri inceleyerek ilgili soruları cevaplayınız.

Üç semavi din için de kutsal kabul edilen Hatay, yüzyılın felaketi olarak nitelendirilen depremde en büyük yıkımı yaşayan illerden biri oldu. Binlerce insanın hayatını kaybettiği şehir, enkazların kaldırılmasının ardından oluşan geniş boş alanlarla depremin acı izlerini gözler önüne serdi. Yalnızca konutlar ve iş yerleri değil kentin tarihî dokusu ve kültürel mirası da büyük zarar gördü. Anadolu'nun ilk camisi olarak bilinen Habib-i Neccar Camisi depremde tamamen yıkıldı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı koordinasyonunda yürütülen "Asrın İnşa Seferberliği" kapsamında cami restore edilerek yeniden ayağa kaldırıldı ve ibadete açıldı.

Görsel 1.41: Depremde yıkılan Habib-i Neccar Camisi / Hatay

Görsel 1.42: Habib-i Neccar Camisi'nin restorasyonu

Görsel 1.43: Habib-i Neccar Camisi'nin son hâli

1. Habib-i Neccar Camisi'nin zarar görmesinin nedeni nedir?
2. Habib-i Neccar Camisi'nin gelecek kuşaklara aktarılması için hangi çalışmalar yapılmıştır?
3. Kültür ve medeniyet unsurlarının korunamaması ne gibi sonuçlar doğurur? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliği
Adı	Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliğinde Karşılaşılan Sorunlar
Amacı	Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliği sürecinde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm fikirleri geliştirebilme ve bu fikirleri paylaşabilme
Araç Gereç	kâğıt, kalem, boya kalemleri, Ek 1
Süre	1 ders saati
Yönerge	
* Vızıltı 44 tekniğine uygun olarak sınıfta dörder kişilik gruplar oluşturunuz. * Grup olarak tartışma yapabileceğiniz bir sınıf köşesi belirleyiniz. * “Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliği” konusunda dört dakika sürecek bir tartışma etkinliği gerçekleştiriniz. * Tartışma sonucunda kültür ve medeniyeti koruma uygulamalarının kültür ve medeniyetin sürdürülebilirliğine sunduğu katkıları ifade eden mantıksal önermelerde bulununuz. * Önermelerinizi kâğıda yazınız. * Hazırladığınız önermelerinizi sergilemek için bir pano düzenleyerek grubunuza ait bir öğrenme galerisi oluşturunuz. * Diğer grupların oluşturduğu galerileri inceleyiniz. * Kültürel mirasın korunmasında ve sürdürülebilirliğinde sevgi ve sorumluluk değerlerine sahip olmanın önemi hakkındaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. * Kültür ve medeniyetin korunmasının sürdürülebilirliğe katkısına ilişkin ulaştığınız çıkarımları tutarlılık, geçerlilik ve kapsayıcılık ölçütlerine göre delillerle değerlendiriniz.	

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği verilen yönerge basamaklarını izleyerek gerçekleştiriniz.

Konu	Kültür ve Medeniyetin Korunması ve Sürdürülebilirliği
Adı	Kültür ve Medeniyet Mirası Elçisi Görevde
Amacı	Kültür ve medeniyetin korunması ve sürdürülebilirliği konusunda bilinç sahibi olabilme
Süre	2 ders saati
Yönerge	
* Yaşadığınız çevrede korunması gerektiğini düşündüğünüz kültür ve medeniyete ait bir unsuru belirleyiniz. * Seçtiğiniz kültür ve medeniyet unsuruyla ilgili “Bu kültür ve medeniyet unsuru neden tehlike- de?”, “İnsanlar bu unsurun öneminin farkında mı değil yoksa bu unsur zamanla zarar mı görmüş- tür?”, “Bu unsurun korunması için neler yapılması gerekir?” gibi sorulara cevap arayınız. * İnsanları bu kültür ve medeniyet unsurunu korumaya ikna etmek için onlara neler söyleyebilece- ğinizi planlayınız. Düşüncelerinizi ve hazırlık notlarınızı defterinize yazınız. * Sınıfta metne bağlı kalmadan doğal, içten ve konuya uygun bir şekilde konuşarak düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. * Yaptığınız çalışma “Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı” ile değerlendirilecektir.	

Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı

Etkinlik Adı: Kültür ve Medeniyet Mirası Elçisi Görevde

Bu form, öğrencilerin “Kültür ve Medeniyet Mirası Elçisi Görevde” konulu doğaçlama çalışmalarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencinin belirtilen ölçütlere ilişkin performans düzeyini tabloda yer alan açıklamaları dikkate alarak puanlayınız.

Öğrencinin

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Tarih:

Ölçütler	1	2	3	4	Puan
Kültür ve Medeniyet Unsuru Seçimi	Seçilen unsurla ilgili verilen bilgiler hem yetersiz hem de konu dışıdır.	Seçilen unsurla ilgili verilen bilgiler kısmen yeterli ve konuya uygundur.	Seçilen unsurla ilgili verilen bilgiler büyük ölçüde yeterli ve konuya uygundur.	Seçilen unsurla ilgili verilen bilgiler tamamen gerekli ve yeterli düzeydedir.	
Sorun Tespiti	Sorun tespiti yetersizdir.	Sorun tespiti kısmen yeterlidir.	Sorun tespiti büyük ölçüde yeterlidir.	Sorun tespiti tamamen yeterlidir.	
Doğaçlama Becerisi	Doğaçlama performansı yetersiz düzeydedir.	Doğaçlama performansı kısmen yeterlidir.	Doğaçlama performansı büyük ölçüde yeterlidir.	Doğaçlama performansı tamamen yeterlidir.	
Anlatım Özellikleri	Kullanılan dil hatalı ve anlaşılması güçtür.	Kullanılan dil kısmen doğru ve anlaşılırdır.	Kullanılan dil büyük ölçüde doğru ve anlaşılırdır.	Kullanılan dil tamamen doğru, açık ve sadedir.	
Kullanılan Bilgilerin Doğruluğu	Kullanılan bilgiler doğru değildir.	Kullanılan bilgiler kısmen doğrudur.	Kullanılan bilgiler büyük ölçüde doğrudur.	Kullanılan bilgiler tamamen doğrudur.	
Kültür ve Medeniyet Unsurunu Korumaya Yönelik Fikirlerin Özgünlüğü	Kültür ve medeniyet unsurunu korumaya yönelik fikirler özgün değildir.	Kültür ve medeniyet unsurunu korumaya yönelik fikirler kısmen özgündür.	Kültür ve medeniyet unsurunu korumaya yönelik fikirler büyük ölçüde özgündür.	Kültür ve medeniyet unsurunu korumaya yönelik fikirler tamamen özgündür.	
Toplam Puan					

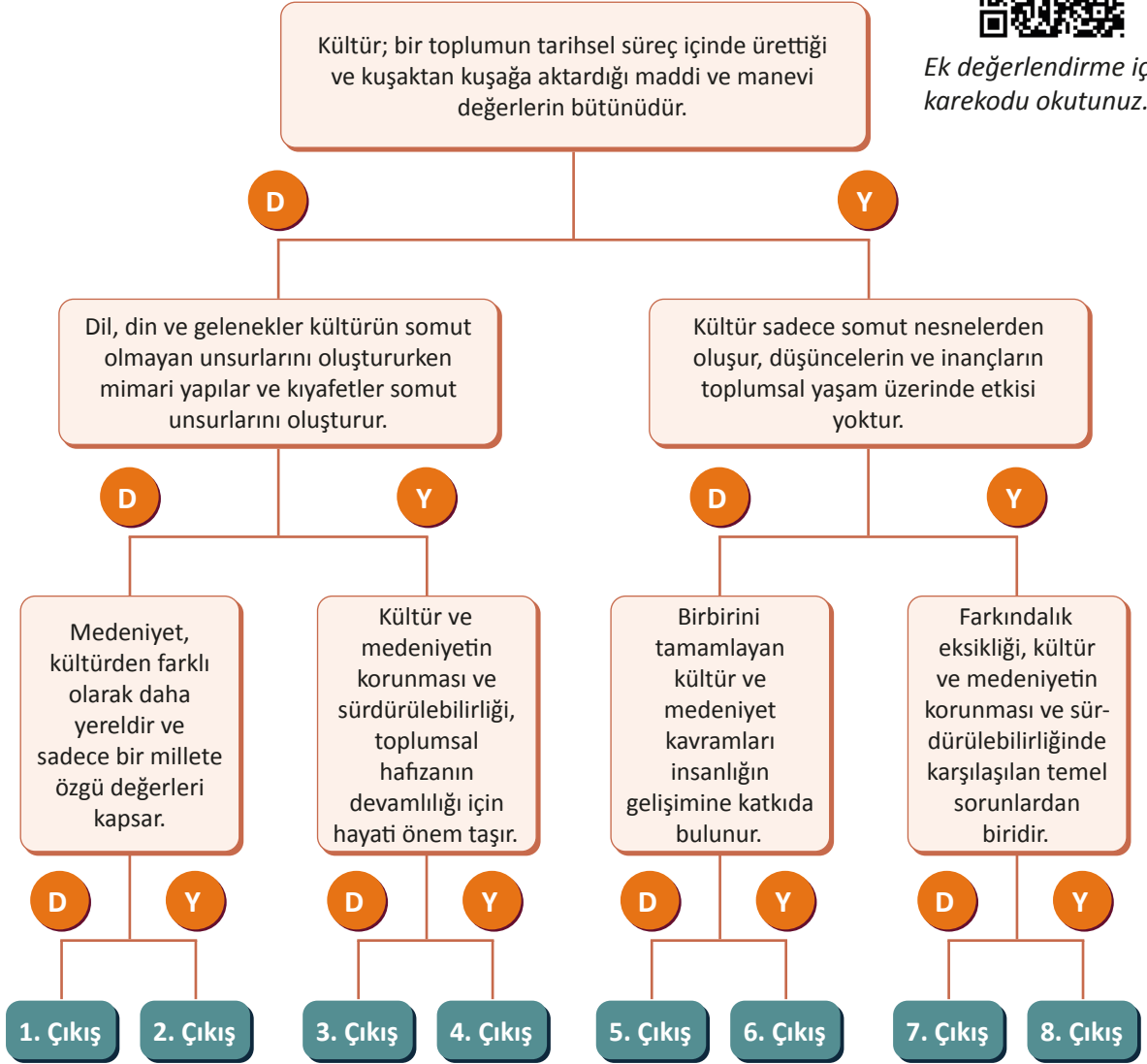
Değerlendirme Ölçütleri: Bu performans görevinde alınacak en düşük puan 6, en yüksek puan 24’tür.

NELER ÖĞRENDİK?

- A. Aşağıda tanılayıcı dallanmış ağaç tekniğiyle verilen ifadelerin doğru mu, yanlış mı olduğunu belirleyerek ilerleyiniz. Ulaştığınız çıkış noktasını yuvarlak içine alınız.

Ek değerlendirme için
karekodu okutunuz.

1. Tanılayıcı dallanmış ağaçtaki ulaştığınız çıkış hangisidir? Yazınız.

.....

2. Tanılayıcı dallanmış ağaçtaki yanlış olan cümlelerin doğrularını yazınız.

.....

.....

.....

.....

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları verilen metne göre cevaplayınız.

Kültür; bir toplumun tarih boyunca oluşturduğu, kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi değerlerin bütünüdür. Kültürü oluşturan unsurlar somut ve somut olmayan unsurlar olmak üzere ikiye ayrılır. Somut unsurlar; gözle görebildiğimiz ve dokunabildiğimiz; mimari yapılarımız, yöresel kıyafetlerimiz, el sanatlarımız ve zengin mutfağımızdır. Örneğin Anadolu'daki taş evler veya geleneksel bir ebru sanatı tablosu kültürümüzü oluşturan somut unsurların bir parçasıdır. Somut olmayan unsurlar ise toplumun ruhunu yansıtan dil, din, gelenekler, görenekler, bayramlar ve misafirperverlik gibi değerlerdir. Bu unsurlar sadece geçmişten kalan birer miras değil toplumsal yaşamımızı şekillendiren canlı kurallardır. Örneğin "misafirperverlik" somut olmayan bir kültür unsuru olarak komşuluk ilişkilerimizi güçlendirir ve insanlar arasındaki bağı artırır. Dilimiz ise bu değerlerin geleceğe taşınmasını sağlayan en önemli köprüdür. Kültürel unsurlarımız bir arada yaşamamızı kolaylaştırır, bizlere "biz" olma bilincini kazandırır ve toplumsal dayanışmayı sağlar.

1. Yukarıdaki metne göre aşağıdakilerden hangisi kültürün somut unsurları arasında yer alır?
 - A) Bayramlarda büyüklerin ziyaret edilmesi
 - B) Yardımlaşma ve dayanışma duygusu
 - C) Mimari yapılar
 - D) Toplumda konuşulan ortak dil
2. Aşağıdakilerden hangisi kültürel unsurların toplumsal yaşam üzerindeki etkisini doğru biçimde yansıtır?
 - A) Kültürel değerler toplumsal gelişimden çok kişisel gelişimle ilgilidir.
 - B) Misafirperverlik gibi manevi değerler toplumsal bağları güçlendirir.
 - C) Somut unsurlar, somut olmayan unsurlardan her zaman daha önemlidir.
 - D) Kültürün toplum üzerinde birleştirici bir rolü yoktur.
3. Aşağıdakilerden hangisi kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan en önemli somut olmayan unsurdur?
 - A) Dil
 - B) El sanatları
 - C) Geleneksel kıyafetler
 - D) Mimari yapılar

C. Aşağıdaki metni okuyunuz, metinle ilgili açık uçlu soruları cevaplayınız.

Kültürel mirası korumak yalnızca geçmişe duyulan saygının bir göstergesi değil aynı zamanda toplumsal kimliğimizi geleceğe aktarmanın da en önemli yollarından biridir. Bu bilinci güçlendirmek amacıyla dünya genelinde UNESCO tarafından oluşturulan Dünya Mirası Listesi gibi uluslararası çalışmalar yürütülmektedir. Örneğin Efes Antik Kenti gibi alanlar bu sayede evrensel bir değer kazanmakta, öte yandan dijital arşivleme projeleri aracılığıyla eski yazmalar ve unutulmaya yüz tutmuş sözlü kültür ürünleri dijital ortama taşınarak korunmaktadır.

1. Kültürel mirası korumak neden önemlidir? Yazınız.

.....

2. Metinde kültürel mirası korumak için yapılan hangi çalışmalara örnekler verilmiştir?

.....

.....

Ç. Aşağıda kültür ve kültürel unsurlarla ilgili cümleler verilmiştir. Bu cümlelerin ifade ettiği sözcük veya sözcük grubunu belirleyiniz. Belirlediğiniz sözcük veya sözcük grubunu her kutuya bir harf gelecek şekilde kutucuklara yazınız.

1

Kültürü oluşturan unsurlardan biridir.

2

Topluma kimlik kazandıran, dayanışma ve birlik duygusunu güçlendiren maddi ve manevi değerlerin bütünüdür.

3

Türk toplumunun temel değerleri arasında yer alır.

4

Mutfak kültürümüzün dünya çapında tanınan sıcak içecek örneklerinden biri olarak gösterilebilir.

5

Eski eserlerin aslına uygun biçimde onarılmasıdır.

6

Somut olmayan kültürel mirasa örnek olan geleneksel Türk sanatlarından biridir.

7

Medeniyete ait önemli bir unsurdur.

8

İnsanlığın ortak birikimidir.